Incipit epiſtola beati Hieronymi ad Paulinum pꝛeſbyterū de omnibus diuini hiſtoꝛie libꝛis. ¶ Capitulū I

FRater Ambꝛoſius
tua mihi munuſcula
perferēſ. detulit ſimul ⁊ ſuauiſſimas lit-
teras: que a pꝛincipio: amicitiarū fidē
pꝛobate iā fidei et veteris amicitie no-
ua pꝛeferebant. Uera enī illa neceſſitu-
do eſt ⁊ chꝛiſti glutino copulata: quam
nō vtilitas rei familiaris. nō pꝛeſentia
tm̄ coꝛpoꝝ nō ſubdola et palpās adula-
tio: ſed dei timoꝛ et diuinarū ſcriptura-
rum ſtudia cōciliant. Legimus in vete-
ribus hiſtoꝛiis. quoſdā luſtraſſe ꝓuin-
cias. nouoſ adiiſſe ꝑplos: maria trāſiſſe
vt eos quos ex libꝛis nouerāt: coꝛā quoqꝫ
viderēt. Sic pythagoꝛas memphiti-
cos vates. ſic plato egiptū ⁊ archytam
tarentinū. eāqꝫ oꝛam italie que quon-
dam magna grecia dicebaẗ. laboꝛioſiſſi-
me peragrauit vt qui athenis magiſter
erat et potēs. cuiuſqꝫ doctrinas achade-
mie gymnaſia ꝑſonabant. fieret ꝑegri-
nus atqꝫ diſcipulus: malens aliena ve-
recunde diſcere qꝫ ſua impudenter in-
gerere. Deniqꝫ cū litteras quaſi toto oꝛbe
fugientes ꝑſequiẗ captus a piratis ⁊ ve-
nundatus. tyranno crudeliſſimo ꝑuit.
ductus captiuus vinctus ⁊ ſeruus tm̄
quia phs: maioꝛ emēte ſe fuit. Ad titū
liuiū lacteo eloquētie fonte manantē.
de vltimis hyſpanie galliarūqꝫ finibus
quoſdā veniſſe nobiles legimus et quos
ad ꝯtemplationē ſui roma nō traxerat:
vni⁹ hominis fama ꝑduxit. Habuit il-
la etas inauditū omnibus ſeculis cele-
brandūqꝫ miraculum. vt vꝛbem tantā
ingreſſi. aliud extra vꝛbem quererent.
Apollonius ſiue ille magus vt vulgus
loquiẗ: ſiue phs. vt pythagoꝛici tradut
intrauit perſas. pertranſiuit caucaſum
albanos. ſcytas. maſſagetas. opulentiſ-
ſima indie regna penetrauit ⁊ ad extre-
mū latiſſimo phyſo amne tranſmiſſo
ꝑuenit ad bragmanas. vt hiarcham in
thꝛono ſedentē aureo: et de tantali fon-
te potantē. inter paucos diſcipulos de
natura. de moꝛib⁹. ac de curſu dierū et
ſyderū audiret docentē. Inde ꝑ elami-
tas babylonios. chaldeos. medos. aſſy-
rios. parthos. ſyros. phenices. arabes.
paleſtinos: reuerſus ad alexandriā per-
rexit ad ethiopiā: vt gymnoſophiſtas ⁊
famoſiſſimā ſolis menſam videret in
ſabulo. Inuenit ille vir vbiqꝫ quod diſce-
ret. et ſemper ꝓficiens: ſemper ſe meli-
oꝛ fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſſime
octo voluminibus philoſtratus.

¶ II

Quid loquar de ſeculi homini-
bus cū apoſtol⁹ Paulus vas
electionis et magiſter gentiū.
qui de cōſcientia tanti in ſe hoſpitis lo-
quebatur dicens. an experimentū que-
ritis ei⁹ qui in me loquiẗ chꝛiſtus: poſt
damaſcum arabiamqꝫ luſtratam. aſcē-
dit hieroſolimam vt videret petruꝫ. et
manſit apud eū dieb⁹ quindecim. Hoc
enī miſterio hebdoadis et ogdoadis. fu-
turus gentiū pꝛedicatoꝛ inſtruendus
erat. Rurſumqꝫ poſt annos quattuoꝛ-
decim. aſſumpto barnaba et tito. expo-
ſuit cū apoſtolis euangeliū. ne forte in
vacuum curreret aut cucurriſſet. Ha-
bet neſcio quid latētis energie viue vo-
cis actus. et aures diſcipuli de autoꝛis
oꝛe tranſfuſa foꝛtius ſonat. Unde et eſcy-
nes cum rhodi exularet. et legereẗ illa
demoſthenis oꝛatio: quam aduerſus eū
habuerat: mirantib⁹ cunctis atqꝫ lau-

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

dantibus:ſuſpirans ait. Quid ſi ipſam
audiſſetis beſtiã. ſua verba reſonantẽ.
Ec hoc dico. q ſit ali/ ¶ III
N quid in me tale: qđ vel poſſis a
me audire vel velis diſcere. ſed
quo ardor tu⁹ ⁊ diſcendi ſtudiũ etiam
abſq; nobis p ſe pbari debeat. Ingeni/
um docile et ſine doctore laudabile eſt.
Nõ quid inuenias ſed quid q̃ras cõſi/
deramus. Mollis cera ⁊ ad formandũ
facilis. etiaʒ ſi artificis et plaſte ceſſant
manus: tamẽ virtute totũ eſt quicq̃d
eſſe poteſt. Paulus apl's ad pedes ga/
malielis legẽ moiſi ⁊ pphetas didiciſſe
ſe gloriaꝶ vt armatus ſpiritualibꝫ telis
poſtea doceret cõfidenter. Arma enĩ no
ſtre militie nõ carnalia ſunt. ſʒ potentia
deo ad deſtructionẽ munitionũ et cogi
tatões deſtruentes et omnẽ altitudi/
nem extollentẽ ſe aduerſus ſcientiam
dei ⁊ captiuãtes oẽm intellectũ ad obe
diendũ chriſto: ⁊ parati ſubiugare oẽm
inobedientiã. Thimotheũ ſcribit ab in
fantia ſacris litteris eruditũ et hortaꝶ
ad ſtudiũ lectionis. ne negligat gratiaʒ
q̃ data ſit ei p impoſitionẽ man⁹ pſby/
terij. Tito precipit vt inter ceteras vir
tutes epiſcopi: quas breui ſermone de
pinxit ſcientiã quoq; non negligat ſcri/
pturarum obtinentẽ inquit eũ qui ſm
doctrinam eſt: fidelem ſermonẽ vt po/
tens ſit exhortari in doctrina ſana. et cõ
tradicentes reuincere. ¶ IIII

Require predicam· xv° expoſitoem augu/ſtini ∴ Et ad titu. ca° p° Oportet em epm ſine crimine ee. rr. textu.

S Ancta quippe ruſticitas ſolũ ſi
bi pdeſt. et q̃tũ edificat ex vite
merito eccleſiã chriſti. tantuʒ
nocet ſi deſtruentibꝫ nõ reſiſtat. Mala
chias pplexta. imo p malachiã dñs in/
terrogauit ſacerdotes legẽ. Intantuʒ
ſacerdotis officium eſt: interrogatũ re
ſpondere de lege. Et ĩ deutronomio le/
gimus. Interroga patrẽ tuũ et annũ/
ciabit tibi. maiores tuos et dicent tibi.
In pſalmo q̃q; centeſimo decimoocta
uo. Cantabiles mihi erãt iuſtificatões
tue in loco pegrinatõis mee. Et in de/
ſcriptõne iuſti viri. cum eo arbore vite
dauid q̃ eſt in paradiſo cõpararet: inter
ceteras virtũtes hoc etiam intulit. In
lege dñi voluntas eius: et in lege eius
meditabiꝶ die ac nocte. Daniel in fine
ſacratiſſime viſionis: ait. iuſtos fulgere
quaſi ſtellas et intelligentes. i. doctos
quaſi firmamentũ. Uides quantũ in/
ter ſe diſtant iuſta ruſticitas et docta iu
ſticia: Alij ſtellis: alij celo cõparantur.
Quanq; iuxta hebraicã veritatẽ: vtrũ/
q; de eruditis poſſit intelligi. Ita enim
apud eos legimus. Qui aũt docti fue/
rint fulgebũt quaſi ſplendor firmamẽ
ti. et qui ad iuſticiã erudiũt multos q̃ſi
ſtelle in ppetuas eternitates. Cur diciꝶ
Paulus apl's vas electionis: Nempe
quia vas legis et ſcripturarũ ſanctarũ
erat armariũ. Phariſei ſtupent in do/
mini doctrina. et mirantur in petro et
iohanne quõ legem ſciãt: cum litteras
nõ didicerint. Quicquid enĩ alijs exer
citatio et quotidiana in lege meditatio
tribuere ſolet: illis hoc ſpiritusſanctus
ſuggerebat. Et erant iuxta qđ ſcriptuʒ
eſt: dociles deo. Duodecim annos ſal/
uator impleuerat. et in templo ſedens
de queſtionibus legis interrogãs: ma/
gis docet dum prudenter interrogat.
Niſi forte ruſticũ petrũ. ruſticũ iohan/
nem dicimus: quorũ vterq; dicere po/
terat. ⁊ ſi imperitus ſermone nõ tamẽ
ſciẽtia. Iohannes ruſticus. piſcator in
doctus. Et vnde illa vox obſecro. In
principio erat verbum: et verbum erat
apud deum. et deus erat verbum. Lo/
gos grece multa ſignificat. Nam ⁊ ver
bum eſt. et ratio. ⁊ ſupputatio. et cauſa
vniuſcuiuſq; rei. p quaʒ ſunt ſingula q̃
ſubſiſtunt: que vniuerſa recte intelligi
mus in chriſto. ¶ V
H Oc doctus plato neſciuit. hoc
demoſthenes eloquẽs ignora/
uit. Perdã inquit ſapientiã ſa
pientium. et prudentiã prudentiũ re/
probabo. Uera ſapientia perdet falſam
ſapientiã. et quanq; ſtultitia pdicatõis
in cruce ſit tñ paulus ſapientiã loquiꝶ
inter perfectos. Sapientiam autẽ nõ
ſeculi iſtius que deſtruitur. Nec prin/

cipiū huius ſeculi:ſed loquiṫ dei ſapiaꝫ
in miſterio abſconditā quam pdeſtina
uit deus ante ſecula. Dei ſapientia chri
ſtus eſt. Chriſtus enim dei virtus ⁊ dei
ſapientia. Hec ſapientia in miſterio ab
ſcōdita e. de qua et noni pſalmi titulus
prenotaṫ pro occultis filijs. in quo ſūt
omnes theſauri ſapientie et ſcientie dei
abſconditi. Et qui in miſterio abſcon-
ditus erat: predeſtinatus eſt ante ſecu-
la. predeſtinatus autē et prefiguratus
in lege et ꝓphetis. Unde et ꝓphete ap-
pellabantur videntes: quia videbāt eū
que ceteri nō videbant. Abraam vidit
diem eius et letatus eſt. Aperiebantur
celi ezechieli qui populo peccatori clau-
ſi erant. Reuela inquit dauid oculos
meos. et conſiderabo mirabilia de lege
tua. Lex enim ſpiritualis eſt. et reuela-
tione opus eſt vt intelligatur: ac reue-
lata facie dei gloriam cōtemplemur. Li
ber in apocalipſi ſeptē ſigillis ſignatus
oſtendiṫ. quē ſi dederis homini ſcienti
litteras vt legat: reſpondebit tibi. Nō
poſſum. Signatus eſt enim. Quanti
hodie putāt ſe noſſe litteras: tenēt ſi-
gnatum librum. nec aperire pñt niſi il-
le reſeruauerit qui habet claueꝫ dauid.
qui aperit et nemo claudit. claudit ⁊ ne
mo aperit. In actibꝰ aploꝝ ſanctus eu
nuchus immo ſanctus vir. ſic enim eum
ſancta ſcriptura cognominat. cum lege
ret eſaiam ꝓphetaꝫ interrogatus a phi-
lippo: putaſ ne intelligis q̄ legis? reſpō
dit. Quō poſſum niſi aliqs me docue-
rit? Ego vt de me loq̄r interiꝫ nec ſan-
ctior ſum hoc eunucho. nec ſtudioſior q̄
de ethiopia id eſt de extremis finibus
mundi: venit ad templū. reliquit aulā
regiam. et tantus amator legis fuit di
uine atq̄ ſcientie. vt etiam in vehiculo
litteras legeret ſacras. Et tamen cum
librum teneret et verba domini in cogi
tatione cōciperet. ligua volueret: labijs
perſonaret: ignorabat eum quem in li-
bro neſciens venerabaṫ. Uenit philip-
pus: oſtendit ei ieſum. qui clauſus late
bat in lr̄a. O mira doctoris virtus. Ea
dem hora credidit eunuchus: baptiçaṫ
fidelis et ſanctus magiſter efficiṫ de di
ſcipulo. plus in deſerto fonte eccleſie q̄
in aurato ſinagoge templo reppererit.

Hec a me pſtricta ſunt Cui
breuiter neq̄ enim epiſtolaris
anguſtia euagari longius pa-
tiebaṫ: vt intelligeres te in ſcripturis
ſacris ſine p̄uio. ⁊ monſtrāte ſemita: n̄
poſſe ingredi. Taceo de grāmaticis. rhe
toricis. phis. geometris. dialeticis. mu
ſicis. aſtronomicis. aſtrologis medicis
quoꝝ ſcientia mortalibꝰ ſatis. vel vtiliſ
ſima eſt ⁊ in tres p̄tes ſcindiṫ: i doctri-
nā. rōem et vſum. Ad minores artes ve
niam. et q̄ nō tam lingua q̄ manu ad-
miniſtranṫ. Agricole. cementarij. fabri
metalloꝝ. lignorūq̄ ceſores lanarij q̄q̄
et ceteri fullones et q̄ variā ſuppellecti
lem ⁊ vilia opuſcula fabricāt: abſq̄ do-
ctore eſſe nō pñt q̄ cupiūt. Quō medi-
corum eſt. pmittunt medici: tractāt fa
brilia fabri. Sola ſcripturaꝝ ars ē: quā
ſibi paſſim oēs vendicāt. Scribimus
indocti: doctiq̄ poemata paſſim. Hanc
garula anus. hanc delirus ſenex. hāc ſo-
phiſta verboſus. hāc vniuerſi pſūmunt
lacerāt. docent anteq̄ diſcant. Alij ab-
ducto ſupcilio grandia verba trutinan-
tes: inter mulierculas de ſacris litteris
philoſophanṫ. Alij diſcunt pchpudor
a feīs q̄ viros doceāt. ⁊ ne parū hoc ſit
quadā facilitate verboꝝ: imo audacia e-
diſſerūt alijs. q̄ ipi nō intelligūt. Ta-
ceo de meis ſimilibꝰ. qui ſi forte ad ſcri
pturas ſanctas poſt ſeculares lr̄as ve-
nerint. et ſermone cōpoſito aures ppli
mulſerint. quicq̄d dixerint hoc legē dei
putant. Nec ſcire dignanṫ quid ꝓphete
quid apli ſenſerint: ſed ad ſenſum ſuū
incōgrua aptant teſtimonia quaſi grā-
de ſit et non vicioſiſſimū dicendi genꝰ
deprauare ſententias. et ad voluntateꝫ
ſuam ſacram ſcripturam trahere repu-
gnantem. quaſi non legerimus home-
rocentenas et virgiliocentenas. ac nō
ſic etiam et marone ſine chriſto poſſu-
mus dicere chriſtianū. quia ſcripſerit

Jam redit et virgo: redeūt ſaturnia regna. Jam noua ꝓgenies celo dimittitur alto. Et patre loquentē ad filiū. Nate mee vires mea magna potentia ſolus. Et poſt verba ſaluatoris in cruce Talia perſtabat memorans: fixuſq; manebat. Puerilia ſunt hec et circulatoꝝ ludo ſimilia. docere qḋ ignores imo vt cum ſtomacho loquar: nec hoc quidem ſcire quod neſcias.

CVII

Videlicet manifeſtiſſima eſt geneſis in qua de creatura mūdi de exordio generis humani. de diuiſione terre. et de cōfuſione linguarum. de deſcenſione vſq; ad egyptū ſcribitur hebreoꝝ. Patet exodus cū decē plagis cū decalogo: cum miſticis diuiniſq; preceptis. In ꝓmpto eſt leuitic⁹ liber in quo ſingula ſacrificia. imo ſingule pene ſillabe et veſtes aaron et totus ordo leuiticus ſpirāt celeſtia ſacramēta. Numeri vero nōne toti⁹ ariſmetrice. et ꝓphetie balaam. et quadraginta duarū manſionum per heremum miſteria cōtinentur. Deutronomiū vero ſecūda lex et euangelice legis ꝑfiguratio: nonne ſic ea habet q̄ priora ſunt vt tamen noua ſint omnia de veteribus? Hucuſq; moiſes. hucuſq; pentateucus quib; quinq; verbis loqui ſe vellet apoſtolus in eccleſia gloriatur. Job exemplar patiētie que non miſteria ſuo ſermone cōplectitur. Proſa incipit verſa labitur pedeſtri ſermone finit: omneſq; leges dialetice: ꝓpoſitione. aſſumptōe. cōfirmatione. cōcluſione determinat. Singula in eo verba plena ſunt ſenſibus. et vt de ceteris ſileā reſurrectionem corpoꝝ ſic ꝓphetat: vt nullus de ea manifeſtius ⁊ cautius ſcripſerit. Scio inquit ꝙ redemptor meus viuit ⁊ ī nouiſſimo die de terra reſurrectur⁹ ſum. et rurſum circundabor pelle mea. et in carne mea videbo deum quem viſurus ſum ego ipſe ⁊ oculi mei cōſpecturi ſunt et non alius? Repoſita eſt hec ſpes mea in ſinu meo. Veniam ad ieſum naue: qui typum domini nō ſolum in geſtis: verum etiam in nomine prefert. Tranſit iordanē. hoſtiū regna ſubuertit. diuidit terra victori populo. et per ſingulas vrbes viculos. mōtes flumina. torrentes. atq; confinia eccleſie. celeſtiſq; hieruſalē ſpiritualia regna deſcripſit. In iudicum libro quot principes ꝓpli tot figure ſunt. Ruth moabitis eſaie explet vaticinium dicentis. Emitte agnū domine dominatorem terre: de petra deſerti ad montē filie ſion. Samuel in heli mortuo et in occiſione ſaul veterē legem abolitam monſtrat. porro in ſadoch atq; dauid noui ſacerdotij nouiq; imperij ſacramēta teſtatur. Malachim id eſt tercius et quartus regū liber a ſalomone vſq; ad iechoniā. et a hieroboā filio nabath. vſq; ad oſee qui ductus eſt in aſſyrios. regnum iuda et regnū deſcribit iſrael. Si hiſtoriā reſpicias verba ſimplicia ſunt: ſi in litteris ſenſum latentē inſpexeris: eccleſie paucitas et hereticorum cōtra eccleſiā bella narrantur. Duodecim ꝓphete in vnius voluminis anguſtias coartati. multo aliud q̄ ſonant in littera ꝑfigurāt. Oſee crebro nominat effraim. ſamariā. ioſeph iezrael. et vxorē fornicariā et fornicationis filios. et adulteram cubiculo clauſam mariti. multo tempore ſedere viduam. et ſub veſte lugubri mariti ad ſe reditum preſtolari. Johel filius fatuel deſcribit terram duodecim tribuū eruca brucho locuſta rubigine vaſtante cōſumptam. et poſt euerſionē prioris populi effuſum iri ſpiritum ſanctū ſuper ſeruos dei et ancillas. i. ſup centū viginti credentiū nomina. et effuſū iri in cenaculo ſion. Qui centū viginti ab vno vſq; ad quindecim paulatim et ꝑ incrementa ſurgentes: quindecim graduū numerū efficiunt. qui in pſalterio miſtice cōtinentur. Amos paſtor et ruſticus et ruborum mora diſtringens paucis verbis explicari nō poteſt. Quis enim digne exprimat tria ⁊ quattuor ſcelera damaſci et gaze. tyri ⁊ idumee ⁊ filioꝝ ammon et moab et in ſeptimo et

octauo gradu iũde et iſrael? Hic loqui
tur ad vaccas pingues que ſunt in ſa/
marie monte: et ruiturã domũ maiorẽ
minoremq; teſtatur. Ipſe cernit victorẽ
locuſte. et ſtantẽ dominũ ſuper muruꝫ
litum vel adamantinũ ⁊ vncinũ pomo
rum attrahentẽ: ſupplicia peccatoribus
et famẽ in terra: nõ famem panis nec
ſitim aque: ſed audiendi verbũ dei. Ab/
dias qui interpretat̃ ſeruus domini p/
tonat cõtra edom et ſanguineũ terre/
nũq; fratrẽ. fratris quoq; iacob ſemper
emulum haſta percutit ſpiritali. Jonaſ
pulcerrima colũba naufragio ſuo paſ/
ſionem dñi prefigurans: munduꝫ ad
penitentiã reuocat. et ſub noie niniue
gentibus ſalutẽ nunciat. Micheas de/
moraſthi coheres chriſti vaſtationẽ an
nunciat filie latronis. et obſidionẽ po/
nit cõtra eam. quia maxillam pcuſſerit
iudicis iſrael. Naum cõſolator orbis in
crepat ciuitatẽ ſanguinũ. et poſt euerſi
onem illius loquitur. Ecce ſup mõtes
pedes euãgeliꝫantis ⁊ annunciãtis pa
cem. Abachuc luctator fortis et rigid⁹
ſtat ſuper cuſtodiã ſuã: et figit gradum
ſup munitionẽ vt chriſtuꝫ in cruce cõ/
templetur et dicat. operuit celos gloria
eius. et laudis eius plena eſt terra ſplẽ
dor eius vt lux erit: cornua in manibuſ
eius. ibi abſcondita eſt fortitudo eius.
Sophonias ſpeculator et arcanoꝝ dei
cognitor audit clamorẽ a porta piſciuꝫ
et eiulatum a ſecũda ⁊ cõtritionẽ a col
libus. Indicit q̃q; vlulatũ habitatori/
bus pilẽ. quia cõticuit omnis populus
chanaan: diſpſi ſunt vniuerſi qui inuo
luti erant argẽto. Aggeus feſtiuus ⁊ le
tus q̃ ſeminauit in lachrymiſ vt in gau
dio meteret. deſtructum templũ edifi/
cat: deumq; patrẽ inducit loquentem.
Adhuc vnũ modicũq;. et ego cõmoue/
bo celum et terrã ⁊ mare et aridam. et
mouebo oẽs gentes et veniet deſidera/
tus cũctis gẽtib⁹. Zacharias memor do
mini ſui multiplex in ꝓphetia ieſum ve
ſtibus ſordidis indutũ et lampadeꝫ o/
culorum ſeptem. candelabrumq; aure
um cum totidem lucernis quot oculis
duas quoq; oliuas a ſiniſtris lampadiſ
cernit. et a dextris vt poſt equos rufos
nigros varios et albos. et diſſipatas q̃/
drigas ex effraym et equũ de hieruſalẽ
pauperẽ regẽ vaticinetur: et predicet ſe
dentem ſup pullum filium aſine ſub/
iugalis. Malachias aperte et in fine o/
mnium ꝓphetarum de abiectiõe iſrael
et vocatione gentium. Nõ eſt mihi ait
voluntas in vobis dicit dominus exer
cituum. et munus nõ ſuſcipiam de ma
nu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſq; ad oc
caſum magnũ eſt nomen meũ in gen/
tibus. et in omni loco ſacrificat̃ et offer
tur nomini meo oblatio munda. Eſaiã
Hieremiã Ezechiel ⁊ Daniel. quis pt
vel intelligere vel exponere? Quorum
primus nõ propheciã videt̃ mihi texe/
re ſed euangelium. Secundus virgaꝫ
nuceã et ollam ſuccenſam a facie aqui/
lonis. et pardũ ſpoliatũ ſuis coloribus
et quadruplex diuerſis metris nectit
alphabetum. Tercius principia. et finẽ
tantis habet obſcuritatib⁹ inuoluta vt
apud hebreos ipſe partes cum exordio
geneſeos ante annos triginta nõ legã
tur. Quartus vero qui et extremus in
ter quattuor ꝓphetas tempoꝝ cõſcius
et totius mũdi philohiſtoricus lapidẽ
pciſum de monte ſine manibus. et re/
gna omnia ſubuertentẽ claro ſermone
pnũciat. Dauid ſimonides noſter. pin
darus et alcheus flaccus quoq; catuluſ
atq; ſerenus. chriſtum lyra pſonat. ⁊ in
decachordo pſalterio ab inferis excitat
reſurgentẽ. Salomõ pacificus ⁊ ama
bilis domini: mores corrigit. naturam
docet. eccleſiam iungit et chriſtum. ſan
ctarumq; nuptiarũ dulce canit epitha
lamiuꝫ. Heſter in eccleſie typo populũ
liberat de periculo et interfecto aman
qui interpretat̃ iniquitas. ptes cõuiuij
et diem celebrẽ mittit in poſteros. Pa
ralipomenon liber. i. inſtrumẽti veteris
epitome tantus ac talis eſt. vt abſq; il/
lo ſi quis ſcientia ſcripturarũ ſibi volue
rit arrogare ſeipm irrideat. Per ſingla

quippe nomina iuncturaſqꝫ verborum.
et pretermiſſe in regum libris langun
tur hiſtorie. et innumerabiles explican
tur euãgelij queſtiones. Eſdras et nee
mias. adiutor videlicet ⁊ cõſolator a do
mino: in vno volumine artãtur inſtau
rant templum. muros extruunt ciuita
tis: omniſqꝫ illa turba populi redeũtis
in patriã. et deſcriptio ſacerdotũ. leuita
rum. iſrael. pſelitorũ. ac per ſingulas fa
milias murorũ ac turrium opera diui
ſa. aliud in cortice pferunt: aliud in me
dulla retinent. Cernis me ſcripturarũ
amore raptum exceſſiſſe modum epi
ſtole. et tamen non impleſſe quod vo
lui. Audiuimus tantũ quid noſſe quid
cupere debeamus vt ⁊ nos quoqꝫ poſſu
mus dicere. Cõcupiuit anima mea deſi
derare iuſtificationes tuas in omni te
pore. Ceterũ illud ſocrati cum impleť
in nobis. Hoc tantuꝫ ſcio quod neſcio.
Tangam et nouum breuiter teſtamẽ
tum. Mattheus. marcus. lucas. ⁊ iohã
nes. quadriga domini et verũ cherub.
quod interpretať ſcientie plenitudo ꝑ
totum corpus oculati ſunt. ſcintille e
micant. diſcurrunt fulgura: pedes ha
bent rectos. et in ſublime tendẽtes: ter
ga pennata et vbiqꝫ volantia tenent ſe
mutuo ſibiqꝫ ꝑplexi ſunt et quaſi rota
in rotam voluuntur et pgunt quocun
qꝫ eos flatus ſpiritusſancti perduxerit.
Paulus apoſtolus ad ſepte ſcribit ec
cleſias: octaua eni ad hebreoſ a pleriſqꝫ
extra numerum ponitur. Thimotheũ
inſtruit ac titum et philomenẽ. ꝓ fugi
tiuo famulo deprecať ſuper quo meliuſ
tacere puto: qꝫ pauca ſcribere. Act⁹ apo
ſtolorũ nudam quidem videntur ſona
re hiſtoriaꝫ. et naſcentis eccleſie infan
tiam texere: ſed ſi nouerimus ſcripto
rem eorũ lucã eſſe medicũ cuius laus
eſt in euangelio. animaduertimuſ pari
ter omnia verba illius anime languen
tis eſſe medicinam. Jacob⁹. petrus. io
hannes. iudas. ſeptem epiſtolas edide
runt tam miſticas qꝫ ſuccinctas et bre
ues pariter ac lõgas: breues in verbis.
longas in ſentẽtijs: vt rarus ſit qui nõ
in earũ cecutiat lectõne. Apocalipſis io
hannis tot habet ſacramenta quot ver
ba. Parũ dixi. et ꝓ merito voluminis
laus omnis inferior eſt. In verbis ſin
gulis multiplices latent intelligentie.
Oro te frater chariſſime inter hec viue
re. iſta meditari nihil aliud noſſe. nihil
qꝫ aliud querere. nõne videtur tibi iã
hic in terris regni celeſtis habitaculũ?
Nolo vt offendaris in ſcripturis ſanctꝫ
ſimplicitate et quaſi vilitate verborum
que vel vitio interpretũ vl' de induſtria
ſic prolate ſunt. vt ruſticam cõtionẽ fa
cilius inſtruerent. et in vna eademqꝫ ſen
tentia aliter doct⁹. aliter ſentiret indo
ctus. Non ſum tam petulans et hebes
vt hec me poſſe pollicear. et eoꝝ fructus
capere in terra quoꝝ radices in celo fixe
ſunt: ſed velle fateor ſedentẽ me ꝓfero
magiſtrũ renuens. comitem ſpondeo.
Petenti datur. pulſanti aperiť. querẽs
inuenit. Diſcamus in terris quorum
ſcientia nobis pſeuerat in celo. Obui
us te manibus excipiam. et vt inepte
aliquid ac de hermagore tumiditate ef
fundam quicqd queſieris tecum ſcire
conabor.

¶ VIII

HAbes hic amantiſſimũ tui fra
trem euſebium qui litteraruꝫ
tuarũ mihi gratiam duplica
uit: referens honeſtatẽ morũ tuorum.
cõtemptuꝫ ſeculi. fidem amicitie. amo
rem chriſti. Nam prudentiaꝫ ⁊ eloquij
venuſtatem: etiam abſqꝫ illo ipa epiſto
la preferebat. Feſtina queſo te. et heren
ti in ſale nauicule funem magis pſcin
de qꝫ ſolue. Nemo renunciaturus ſecu
lo bene poteſt vendere: que cõtempſit
vt venderet. Quicquid in ſumptus de
tuo tuleris pro lucro cõputa. Antiquũ
dictũ eſt. Auaro deeſt tam quod habet
qꝫ quod nõ habet. Credenti totus mũ
dus diuitiarũ eſt. Infidelis autem eti
am obolo indiget. Sic viuamus quaſi
nil habentes et omnia poſſidẽtes. Ui
ctus atqꝫ veſtitus. diuitie chriſtianorũ
ſunt. Si habes in poteſtate rem tuam

vende: ſi nõ habes proiJce. Tollenti tu⸗
nicam. et pallium relinquendum eſt.
Scilicet niſi tu ſemper recraſtinans ⁊
diẽ de die trahens caute et pedetentim
tuas poſſeſſiunculas vendideris nõ ha
bet chriſtus vnde alat pauperes ſuos.
Totum deo dedit qui ſe obtulit. Apo⸗
ſtoli tantũ nauẽ ⁊ rhetia reliquerũt: vi
dua duo era miſit in gaçaphilatium. et
preferł creſi diuitijs. Facile cõtemnit
omnia qui ſemper cogitat eſſe moritu⸗
rum.

Explicit epiſtola ſancti Hierony⸗
mi preſbyteri ad Paulinum pre
ſbyterum. Incipit prefatio ſan⸗
cti Hieronymi preſbyteri in pen⸗
tateucum.

DEſiderij mei deſidera
tas accepi epiſtolas. q̃
quodã preſagio futu⸗
rorũ cum daniele ſorti
tus eſt nomẽ obſecrã⸗
tis vt tranſlatũ in la⸗
tinam linguam de hebreo ſermone pen
tateucum veſtrorum auribꝫ traderem.
Periculoſum opus certe ⁊ obtrectato⸗
rum meorum latratibus patenſ: q̃ me
aſſerunt in ſeptuaginta interpretũ ſug
gillationẽ noua ꝓ veteribus cudere. et
ita ingenium quaſi vinuꝫ ꝓbantes: cũ
ego ſepiſſime teſtatus ſum me pro vi⸗
rili ſermone in tabernaculo dei offerre
que poſſim: nec opes alterius aliorum
paupertate fedari. Quod vt audirẽ ori
genis me ſtudiuꝫ ꝓuocauit qui editio⸗
ni antique tranſlationeꝫ theodotionis
miſcuit aſteriſco et obelo id eſt ſtella et
veru: omne opus diſtinguens. dũ aut
illuceſcere facit que minuſ ante fuerãt
aut ſuꝑflua queqꝫ iugulat et cõfodit. ⁊
maxime que euangeliſtarum et apoſto
lorum autoritas ꝓmulgauit. In quibꝫ
multa de veteri teſtamento legimus q̃
in noſtris codicibꝫ non habentur: vt eſt
illud. Ex egypto vocaui filium meum.
et quoniam naçareus vocabitur. et vi⸗
debunt in quem cõpunxerunt. et flu⸗
mina de ventre eius fluent aque viue.
et que nec oculus vidit nec auris audi
uit nec in cor hominis aſcedit que pre⸗
parauit deus diligentibus ſe. et multa
alia que ꝓprium ſyntagma deſiderant.
Interrogemus ergo eos vbi hec ſcri⸗
pta ſunt et cum dicere nõ potuerint de
libris hebraicis ꝓferamus. Primũ te⸗
ſtimonium eſt in oſee. ſecundum in e⸗
ſaia. tercium in çacharia. quartum in
ꝓuerbijs. quintũ eque in eſaia. qꝺ mul
ti ignorãtes apocriphorꝫ deliramẽta ſe⸗
ctantur: et hiberas nenias libris autẽ⸗
ticis preferũt. Cauſas erroris non eſt
meũ exponere. Iudei prudenti factuꝫ
dicũt eſſe cõcilio: ne ptolomeus vnius
dei cultor etiã apud hebreos duplicem
diuinitatẽ deprehẽderet. Qꝺ maxime
idcirco faciebãt. q2 in platonis dogma
cadere videbat̃. Deniqꝫ vbicũqꝫ ſacra⸗
tum aliquid ſcriptura teſtat̃ de patre ⁊
filio ⁊ ſpirituſancto. aut aliter interpre
tati ſunt. aut omnino tacuerunt: vt re
gi ſatiſfacerẽt. et arcanum fidei nõ vul
garẽt. Et neſcio quis primus autor ſe⸗
ptuaginta cellulaſ alexandrie mẽdacio
ſuo extruxerit. quibꝫ diuiſi eadẽ ſcripti
tarint. cũ ariſteus eiuſdẽ ptolomei hy
peraſpites. ⁊ nõ multo poſt tempore io
ſephus nihil tale retulerint. ſed in vna
baſilica cõgregatos cõtuliſſe ſcribant:
nõ ꝓphetaſſe. Aliud eſt enim eſſe vatẽ
aliud eſt eſſe interpretẽ. Ibi ſpiritꝰ vẽ
tura predicit. hic eruditio et verborꝫ co⸗
pia ea q̃ intelligit trãſfert: Niſi forte pu
tandus eſt tullius çeonomicũ xenofon
tis et platonis pythagorã. et demoſthe
nis ꝓ cteſifonte. afflatus rhetorico ſpiri
tu tranſtuliſſe. Aut aliter de eiſdem li⸗
bris per ſeptuaginta interpretes. aliter
per apoſtolos ſpirituſſanctus teſtimo⸗
nia texuit: vt qꝺ illi tacuerunt: hi ſcri⸗
ptum eſſe mentiti ſint. Quid igitur?
Damnamꝰ veteres. Minime ſed poſt
priorũ ſtudia in domo dñi qꝺ poſſumꝰ
laboramus. Illi interpretati ſunt ante